

Druhý rozhovor po internetu. Kdo se ptá? Kamzík (Vladislav Jech)

Kdo odpovídá? Péguy (Jiří Čejka)

K: Vážený bratře Péguy, Tvoje odpovědi v prvním internetovém rozhovoru mi dávají odvahu Tě požádat o další interview.

P: Rádo se stalo - prosím, bratře Kamzíku, ptej se.

K: Když se zamýšlím nad řadou bratrů (ovšem i sester) hlavně z instruktorských sborů Lesních škol, uvědomuji si, že nemají-li akademický nebo jiný smysluplný titul, ze kterého by se dala odhadnout jejich profese, zůstává jejich zaměstnání často jaksi „utajeno“.

P: Takto jsem nad tím nepřemýšlel, ale ve skutečnosti je tomu tak. Já ovšem považuji za smysluplné, pokud nejsou mezi skauty běžně užívány akademické tituly nebo je jejich užívání jen výjimečné, ovšem profese – zaměstnání může někdy mít přímou kvalifikační vazbu na skautskou vazbu instruktora, takže jejich uvedení může mít svůj výchovný význam.

K: Ty jsi vědec. Zajímalo by mne, jestli jsi měl již v mládí takové „sklony“, nebo zda to přišlo časem?

P: Já jsem byl v kvartě ovlivněn svým o rok starším kamarádem skautem kvintánem Bórou, pořídil jsem si malou chemickou laboratoř a propadl jsem chemii. Již mě to neopustilo, i když se měnilo mé zaměření. A Bórovi vděčím za mnohé.

K: Nicméně když vezmu v úvahu, jak Ti komunistický režim zkomplikoval studia, žes musel dálkově vystudovat na VŠCHT, tak musím před Tebou smeknout (sám jsem také dálkově vystudoval, ČVUT - FS, ale to nebylo kvůli režimu, nýbrž pro spory s otcem po mé maturitě, když jsem chtěl jít studovat evangelické bohosloví, ale nakonec jsem z trucu šel ke kreslicímu prknu; titul „ing.“ jsem obdržel až v r. 1967).

P: Nutno dodat pro vysvětlení, že jsem byl pro protistátní činnost odsouzen okresním soudem v Roudnici nad Labem podle zákona č. 231/48 k 8 měsícům vězení a současně jsem byl vyloučen ze všech vysokých škol v Československu. Řádné dokončení studia mi pak nebylo povoleno. Mohl jsem studovat dálkově, ale musel jsem znovu začít od přijímacích zkoušek, ačkoliv jsem měl řádně odstudováno pět semestrů. Teprve po úspěšném absolvování přijímacích zkoušek jsem mohl požádat o uznání zkoušek vykonaných během řádného studia, z nichž některé mi uznány byly, některé nikoliv. Udělám malou rekapitulaci: studoval jsem zprvu na roudnickém gymnáziu (maturoval jsem v kritickém roce 1948). Po vojně jsem pracoval ve výzkumné chemické laboratoři anorganické chemie v Reagencii Kralupy nad Vltavou (1954-1959). Reagencie byla jediná chemická továrna, která byla ochotná mě zaměstnat. Tam jsem se dostal k přípravě sloučenin uranu, což mě trvale zaujalo. V letech 1959 - 1972 jsem pracoval v roudnické Glazuře, nejprve jako dělník, pak jako mistr a po dokončení dálkového studia jako výzkumný pracovník. Vedle toho jsem tajně pokračoval ve výzkumu sloučenin uranu. Několik prací jsem o uhličitanech uranylu publikoval. Vysokou školu chemicko-technologickou jsem po peripetiích dokončil dálkově v roce 1961. Řádné studium mi, jak

již jsem výše uvedl, nebylo dovoleno. V polovině roku 1972 jsem se stal jako chemik vedoucím výzkumné chemické laboratoře Přírodovědeckého muzea při Národním muzeu, kde jsem mohl svoji vědeckou práci opravdu řádně rozvinout, protože jsem měl možnost získat vzorky minerálů uranylu ze sbírek mineralogického oddělení Národního muzea. A tak jsem v podstatě kombinoval výzkum minerálů uranylu a jejich syntetických analogů. Musím ovšem dodat, že moje muzejní laboratoř byla v podstřeší a poblíž ní měl své pracoviště mukl a skaut mineralog Jaroslav Švenek. Velmi jsme se spřátelili. Jaroslava navštěvovali četní středoškolští a vysokoškolští studenti a velmi často i bývalí muklové a po pádu totality i bývalí muklové, kteří v roce 1968 emigrovali. Jaroslav mě občas přizval a seznámil mě s nimi. A tak jsem se seznámil mimo jiných i s profesorem Jiřím Krupičkou, tehdy žijícím a působícím v Kanadě. Zveřejnil jsem jednu vzpomínku, kterou jsem věnoval památce svým přátel Jaroslava Šveneka a jeho komplice skauta a mukla mineraloga Josefu Hettlera (*Uranoví vyzvědači mezi klatovskými skauty*, 2017) a druhou vzpomínku svým přátelům muklovi, skautovi a spisovateli Jírovi Stránskému a jeho guru Jiřímu Krupičkovi (*Skaut a mukl Jíra a jeho guru mukl Jiří*, 2020), na které odkazuji.

K: Ovšem začátky Tvého bádání jsou tedy poměrně staršího data; můžeš to ještě rozvést?

P: Ano, rád. Vlastně to trochu souvisí s tím, že jsem jako mukl osm měsíců fáral na hlubinném hnědouhelném dole Koh-i-noor u Mariánských Radčic na Mostecku (tzv. libkovičské komando litoměřické věznice). Je to svým způsobem jistý paradox. Poznal jsem na šachtě řadu horníků, kteří se k nám – muklům a ostatním vězňům chovali skutečně vzorně. Dodnes na ně rád vzpomínám. Já jsem původně snil o tom, že se budu věnovat výzkumu antibiotik a syntetických léčiv. Tomu jsem v té době podřídil vše, ovšem neměl jsem žádné možnosti experimentů. Jenomže vše se změnilo. Před vojnu jsem pracoval jako nádeník při výstavbě papíren ve Štětí nad Labem. Když jsem se vrátil po dvou letech z vojny, kralupská Reagencie byla jediná chemická továrna, která byla ochotná mě zaměstnat. Nicméně zde byl problém. Já chtěl bádát na léčivech, ale byla mi nabídnuta jediná možnost – výzkum v oblasti anorganické chemie. A tak jsem to vzal. Neměl jsem skutečně jinou možnost. Byl jsem poněkud zklamán. V tu chvíli jsem totiž ani netušil, že se dostanu k výzkumu sloučenin šestimocného uranu – tedy uranylu, a později i k výzkumu minerálů uranylu. Když jsem v roudnické Glazuře pak pracoval jako dělník ve výrobě a později působil jako mistr ve výrobě, tak konečně, po dokončení vysokoškolského studia dálkově, jsem se musel věnovat jiným mě příliš nezajímajícím problémům (syntéza keramických pigmentů atp.) Při dokončení dálkového studia jsem vypracoval a obhájil diplomovou práci o komplexních uhličitanech uranylu (1961). Využil jsem politického uvolnění v šedesátých letech, absolvoval jsem předepsané zkoušky, obhájil kandidátskou disertaci samozřejmě o uhličitanech uranylu a získal titul kandidáta technických věd, CSc. (1970). Po pádu totality jsem byl vyzván vedením Národního muzea, abych předložil prostřednictvím předsedy příslušné komise na VŠCHT doktorskou disertaci věnovanou syntetickým a přírodním sloučeninám uranylu. Doktorskou disertaci (velký doktorát) jsem pak obhájil před ad hoc jmenovanou komisí a získal nejvyšší vědeckou hodnost doktora geologických věd (DrSc.) (1994), kterou mi udělila vědecká rada Akademie věd České republiky. Příslušný dekret mi podepsal skaut a tehdejší předseda AV ČR.

K: Vraťme se ještě trochu do období padesátých let, které poznamenalo řadu lidí. Jak tomu konkrétně bylo u Tebe?

P: Když jsem pracoval jako chemik v n. p. Reagencia Kralupy nad Vltavou (1954–1959), byl jsem zde sice při politických prověrkách v r. 1958 přeřazen do výroby, naštěstí jsem však nebyl vyhozen vysloveně „k lopatě“.

K: Mineralogicko-petrologické oddělení Národního muzea uvádí, že Tvůj vědecký výzkum byl zaměřen zejména na anorganickou chemii a postupně na infračervenou a Ramanovu spektroskopii a termickou analýzu minerálů uranu a dalších prvků. Mezi Tvé nejvýznamnější publikace patří především práce „Infrared Spectroscopy and Thermal Analysis of the Uranyl Minerals“, publikovaná v roce 1999 v prestižním *Reviews in Mineralogy*. Tato práce byla 296krát citovaná ve vědecké literatuře.

P: K tomu dodávám, že tento můj rozsáhlý příspěvek byl vyžádán dvěma americkými experty, profesorem Peterem Burnsem z Notre Dame University a doktorem Robertem Finchem z Argonne National Laboratory do souborné publikace URANIUM, *Mineralogy, Geochemistry and the Environment, Reviews in Mineralogy* 38 (1999). Peter Burns s manželkou a dítětem mě dokonce navštívili v pražském Národním muzeu. A nebyl jediným zahraničním badatelem, který mě navštívil. Rád vzpomínám na návštěvu u mne v muzeu mineraloga profesora stuttgartské univerzity a pražského rodáka profesora Kurta Walenty, se kterým jsem byl v písemném kontaktu od poloviny padesátých let minulého století. Nedávno zemřel. A jak jsem naznačil, těch zahraničních návštěv bylo mnohem víc a šlo o špičkové vědecké pracovníky z řady významných vědeckých ústavů a pracovišť z celého světa. Rád vůbec vzpomínám na dobu, kdy jsem zastával funkci vedoucího výzkumné chemické laboratoře, a to až do roku 1991. Poté, až do mého odchodu do důchodu v roce 2001, jsem vykonával funkci ředitele Přírodovědeckého muzea NM. Právě odtamtud z NM jsem, kromě vědecké práce, mohl také rozvíjet svoji další skautskou činnost jako oldskaut - o té je např. i první rozhovor po internetu s Tebou, milý bratře Kamzíku. Rád bych k tomu dodal, že jsem vědecky publikačně nejproduktivnější byl jako důchodce, když jsem byl požádán o spolupráci na uranových minerálech a syntetických analogiích a nejen na nich badateli jedné australské university a australského jaderného výzkumu. Byl jsem jejich spoluautorem celé řady vědeckých článků publikovaných v předních zahraničních vědeckých časopisech. Díky internetovému spojení probíhaly tyto kontakty a spolupráce velmi rychle a bezchybně. Ještě si dovolím připomenout, že jsem za svůj dlouhý život publikoval několik set vědeckých prací, z nichž většina byla a dosud je citována v předních zahraničních vědeckých časopisech a disertačních pracích. Ještě pro úplnost připomenou, že jsem také autorem desítek textů, věnovaných skautskému hnutí, které byly publikovány v časopise *Na dobré stopě*, na webových stránkách Svojsíkova oddílu a na webových stránkách Skautského oddílu Velena Fanderlika.

K: Doufám, že ani tento rozhovor není poslední; srdečně děkuji, milý bratře, a těším se na další internetové setkání, které bude v pořadí třetí.

P: Rád jsem Ti vyhověl. Také se těším na pokračování, dá-li Pán a já se toho dožiji.

Příloha

Dosažená nejvyšší akademická hodnost:

V roce 1994 obhájil doktorskou disertační práci a Akademie věd ČR mu udělila vědeckou hodnost doktora geologických věd (DrSc.).

Minerál uranu

/uranyltrikarbonát sodný $\text{Na}_4(\text{UO}_2)(\text{CO}_3)_3$ /
byl pojmenován „ **č e j k a i t** “ na počest

Jiřího Čejky,

českého mineraloga,
bývalého ředitele Přírodovědeckého muzea
Národního muzea

*Minerál **Čejkait** ve sběratelské sbírce*

Odkazy

<https://www.nm.cz/prirodovedecke-muzeum/mineralogicko-petrologicke-oddeleni#sbirky>

<https://www.czechfossilsandminerals.com/minerals/%C4%8Dejkaite#:~:text=%C4%8Cejkait%20je%20velmi%20vz%C3%A1cn%C3%BD%20miner%C3%A1l,drobn%C4%9B%20kulovit%C3%A9%20agreg%C3%A1ty%20a%20povlaky>